

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до проведення тренінгу
"АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ"
для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри політичної економії.
Протокол № 6 від 23.12.2013 р.

Укладачі: Мащенко М. А.
Ревуцька О. Є.

М54 Методичні рекомендації до проведення тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України" для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання / укл. М. А. Мащенко, О. Є. Ревуцька. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 56 с. (Укр. мов.)

Подано план-структуру тренінгу з розподілом етапів, часу, визначенням тематики, переліком вправ, завдань, технологій, дидактичного забезпечення. Наведено кваліфікаційні вимоги до студентів, систему поточного та підсумкового контролю.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання.

Вступ

Тренінг "Аналіз та прогнозування економіки України" спрямований на поглиблене вивчення сутності економіки України, її аналіз та прогнозування розвитку з урахуванням інвайронментального підходу.

Мета тренінгу – формування у студентів цілісного світогляду і навичок системного мислення щодо аналізу економіки та вміння прогнозувати її розвиток.

Упровадження навчального тренінгу у практику вищої школи створює творчий соціокультурний ресурс розвитку суб'єкта майбутньої професійної діяльності.

Завдання тренінгу:

1. Систематизація та закріплення знань та формування вмінь щодо аналізу стану економіки.
2. Поглиблення вмінь щодо визначення реальних та потенційних внутрішніх або зовнішніх загроз для економіки.
3. Формування вмінь щодо прогнозування економіки.
4. Формування групової взаємодії до швидкого реагування на загрозу в кризових ситуаціях.

У межах існуючих навчальних програм тренінг "Аналіз та прогнозування економіки України" є комплексним тренінгом за фахом для студентів, що навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр", за напрямом підготовки 6.030501 "Економічна теорія", галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво".

Даний тренінг спрямований на формування таких кваліфікаційних характеристик:

знання сутності, форм прояву та механізмів дії економічних законів на макрорівні;

вміння використовувати загальні та конкретні методи наукового пізнання для виявлення причин, факторів, наслідків виникнення та розробляти програми розв'язання економічних проблем і протиріч розвитку;

формулювання аргументів щодо власної позиції із питань економічного розвитку, використовувати різні методи вирішення конфліктних ситуацій у процесі проведення дискусій із наукових і практичних питань;

самостійне проведення наукових досліджень у сфері формування системи соціально-економічних відносин, визначення закономірностей розвитку суспільних явищ та процесів.

Професійні компетентності, що формуються під час тренінгу:

здатність до визначення загроз для економічної безпеки;

здатність до аналізу стану економіки України;

здатність до прогнозування економіки.

Особистісна компетентність, що формується під час тренінгу:

здатність до групової взаємодії в кризових ситуаціях для швидкого реагування на загрозу.

1. Опис кваліфікаційного рівня "бакалавр"

Тренінг має чітку орієнтацію на кінцевий результат. Ступінь опанування зазначеними компетентностями визначається за допомогою Національної рамки кваліфікації. Опис кваліфікаційного рівня студентів щодо комплексного фахового тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України" наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Опис кваліфікаційного рівня "бакалавр"

Знання	Вміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень	Розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації, вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах; відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та груп осіб; здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності

У процесі навчального тренінгу результатом є сформовані компетентності, на які він був спрямований. Згідно з Національною рамкою кваліфікацій [23], Національним освітнім глосарієм [8] та Національним освітнім глосарієм в структурно-логічних схемах, очікувані результати проявляються у відповідних дескрипторах (табл. 2).

Очікувані результати тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України"

№ п/п	Компетентність, що формується	Знання (1)	Вміння (2)	Мінімальний досвід (3)	Цінності, ставлення, поведінкові компоненти (4)	Комунікація (5)	Автономність та відповідальність (6)
1	2	3	4	5	6	7	8
5 А	Здатність до визначення загроз для економічної безпеки	1. Володіння нормативно-правовим забезпеченням економічної безпеки. 2. Поняття загрози, економічної безпеки. 3. Класифікація загроз економічної безпеки	1. Визначати вид загроз економічної безпеки. 2. Визначати причини та можливі наслідки дії загроз економічної безпеки	1. Розуміння понять "безпека", "економічна безпека", "загроза". 2. Знання видів загроз взагалі	1. Толерантність. 2. Увага. 3. Упевненість. 4. Витримка	1. Виконання доручень щодо забезпечення економічної безпеки	1. Самостійне прийняття рішень щодо визначення виду та групи загрози
Б	Здатність до аналізу стану економіки України	Знання сутності аналізу стану економіки	1. Обирати метод щодо організації оцінювання суб'єкту захисту. 2. Збір інформації щодо сучасного стану економіки	Розуміння поняття "суб'єкт захисту". 2. Теоретичний та практичний аспект аналізу	1. Увага. 2. Терплячість. 3. Витримка. 4. Рівновага	Зрозуміле і однозначне донесення власних рішень щодо управлінських рішень щодо вибору підходу організації аналізу стану економіки	1. Самостійне прийняття рішень щодо підходу до організації аналізу. 2. Самостійність оволодіння сучасними методами оцінювання

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8
В	Здатність до прогнозування економіки	Знання мети, завдань, методів прогнозування	Обирати методи для прогнозування економіки	Розуміння сутності прогнозування	1. Увага. 2. Терплячість. 3. Витримка. 4. Рівновага. 5. Всеосяжність	Зрозуміле і чітке донесення власних управлінських рішень щодо прогнозування	Самостійне прийняття рішень щодо вибору методів прогнозування
Д	Здатність до групової взаємодії в кризових ситуаціях для швидкого реагування на загрозу	1. Способи групової взаємодії в кризових ситуаціях	1. Об'єднання в групи. 2. Співіснування в групі. 3. Групова взаємодія	Усвідомлення основних видів загроз економічній безпеці регіону та необхідність реагування на загрози	1. Увага. 2. Тактовність. 3. Терплячість. 4. Витримка. 5. Толерантність	Здатність до групової взаємодії	Здатність донести свою думку до групи та вплинути на прийняття рішення групою

2. Програма тренінгу

2.1. План-структура тренінгу з розподілом етапів, часу, визначенням тематики, переліком вправ, завдань, технологій і дидактичним забезпеченням

У процесі проведення тренінгу головним є:

формування етапів тренінгу, часу;

визначення тематики, вправ, завдань і технологій;

розробка дидактичного забезпечення.

Зазначені пункти є основою плану-структури тренінгу.

Елементами плану-структури тренінгу є:

вступна частина (вступ, знайомство, визначення очікувань учасників, та узгодження правил роботи групи);

основна частина (визначення проблеми, з якої проводиться тренінг;

пошук шляхів її розв'язання; розвиток необхідних практичних навичок);

завершальна (рефлексія, зворотній зв'язок, домашнє завдання) [13, 14].

План-структура тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України" наведена в табл. 3.

Змістовно-організаційна структура тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України"

Етап	Час, хв.	Змістовний блок Завдання	Зміст	Технології, вправи, форми	Ресурси (матеріали, обладнання, аудиторія)	Очікувані результати	
						тренера	учасників тренінгу
1	2	3	4	5	6	7	8
Перший день							
Вступний	15	Вступ	Актуалізація теми, представлення мети, завдань, змісту тренінгу і компетентностей, що формуються в учасника протягом тренінгу	Вступна мова завідуючого кафедри. Слово викладача-тренера	Приміщення	Посилення мотивації до активної участі в тренінгу	Компетентність А4.2
	10	Знайомство	Встановлення комунікаційного зв'язку між учасниками	Вправа "Мої характерні риси..."	–	Отримання додаткової інформації про учасників	Встановлення взаємовідносин у команді
	10	Правила	Узгодження та прийняття єдиних правил роботи групи	Вправа "Прийняття правил"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	–	Компетентність Д4.5
	5	Очікування	Виявлення цілей учасників тренінгу	Вправа "Гора"	–	Надання можливості учасникам висловити свої очікування	Отримання інформації про цілі учасників
	5	Інформація про регламент роботи	Узгодження регламенту роботи тренінгу	Слово викладача-тренера	–	Планування часу тренером	Планування часу студентами та тренером
Перерва 5 хв							

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	
Перший день								
6 Основний	30	Оцінка рівня поінформованості учасників	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Амеба"	–	Сформовані групи		
			Визначення рівня інформованості учасників щодо сучасного стану економіки України	Групова робота "Стан економіки України"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Визначення рівня поінформованості учасників тренінгу	Компетентність А3.1. Компетентність А3.2	
	20	Актуалізація проблеми	Постановка проблеми	Відеоролик	Мультимедійне обладнання, ноутбук	Акцентування проблеми	Компетентність А1.2	
	10	Перерва						
	20	Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації	Характеристика економіки України на сучасному етапі	Міні-лекція, презентація (додаток А)	Мультимедійне обладнання, ноутбук	Сформовані компетентності	Компетентність А1.1	
	20	Розвиток практичних навичок	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Геометричні фігури"	Картонні геометричні фігури	Організація групової взаємодії	Компетентність Д2.1. Компетентність Д2.2. Компетентність Д2.3	
	15	Перерва						
	25		Визначення видів загроз економіки України	Вправа "Картотека" (завдання № 1)	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки	Сформовані компетентності	Компетентність А2.1. Компетентність А2.2. Компетентність А6.1	

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8
Основний	40						
	20		Аналіз економічної безпеки	Вправа "Аналіз безпеки" (завдання № 2)	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки	Сформовані компетентності	Компетентність Б2.1. Компетентність Б2.2. Компетентність В2.1. Компетентність В5.1. Компетентність Д3.1
			Висвітлення результатів роботи	Презентація, обговорення	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Презентація результатів	Презентація результатів
10	Перерва						
Перший день							
Завершальний	10	Завершення роботи, отримання зворотного зв'язку	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Знайди собі пару"	–		Компетентність Д2.1
	10		Підведення результатів тренінгу	Слово викладача-тренера	–		Формування гарного настрою
	15		Підведення підсумків роботи	Вправа "Мені було..., тому що..."	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Зворотній зв'язок	Характер отриманих емоцій від тренінгу
Другий день							
Вступний	10	Вступ	Актуалізація теми, представлення мети, завдань, змісту тренінгу і компетентностей, що формуються в учасника протягом другого дня тренінгу	Слово викладача-тренера	Приміщення	Мотивація учасників тренінгу	

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8
Вступний	20	Продовження знайомства	Встановлення комунікаційного зв'язку між учасниками	Вправа "Інтерв'ю"	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки	Отримання додаткової інформації про учасників	
	10	Очікування другого дня	Виявлення цілей учасників тренінгу від продовження	Вправа "Потяг"	Стікери, ручки	Зібрати інформацію щодо очікувань 2-го дня	Надання можливості учасникам висловити свої очікування 2 дня
	5	Перерва					
Другий день							
Основний	30	Оцінка рівня поінформованості учасників	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Шикуймося за зростом"	–	Сформовані Групи	Компетентність Д5.1. Компетентність Д4.2. Компетентність Д4.3. Компетентність Д4.4
			Визначення рівня інформованості учасників щодо економічних та соціальних проблем	Групова робота "Аналіз проблем"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Визначення рівня поінформованості учасників тренінгу	Компетентність Д5.1. Компетентність В1.1. Компетентність В2.1. Компетентність В3.1. Компетентність В4.1. Компетентність В4.2. Компетентність Б3.1. Компетентність Б3.2
	30	Актуалізація проблеми	Акцентування проблеми	Кейс-метод	Інформаційні матеріали відносно загроз економічній безпеці	Сформована компетентність Д1.1	Компетентність Д1.1. Компетентність Б1.1. Компетентність Б7.1
	10	Перерва					

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8
Другий день							
Основний	20	Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації	Стан зовнішнього середовища	Міні-лекція, презентація	Мультимедійне обладнання, ноутбук	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність В1.1
	10	Розвиток практичних навичок	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Знайди пару"	Картонні геометричні фігури	Сформовані компетентності	Компетентність Д5.1. Компетентність В4.3. Компетентність А4.1
	10	Перерва					
	80		Визначення рівня проблем та розробка заходів щодо попередження або мінімізації впливу загроз	Групова робота	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки, бланки з завданням	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність Б5.1. Компетентність В2.1. Компетентність Д6.1. Компетентність В6.1
	30		Висвітлення результатів роботи	Презентація, обговорення	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Сформована компетентність В3.1	Презентація результатів
	15	Перерва					
Другий день							
Завершальний	10	Завершення роботи, отримання зворотного зв'язку	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Цукерки"	–		компетентність Д2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Завершальний	10		Підведення результатів тренінгу	Слово викладача-тренера	–		Формування гарного настрою
	15		Підведення підсумків роботи	Вправа "Минуле – сьогодні – майбутнє"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Зворотній зв'язок	Характер отриманих емоцій від тренінгу
Третій день							
13 Вступний	10	Вступ	Актуалізація теми, представлення мети, завдань, змісту тренінгу і компетентностей, що будуть сформовані в учасника протягом третього дня тренінгу	Слово викладача-тренера	Приміщення	Мотивація учасників тренінгу	
	20	Продовження знайомства	Встановлення комунікаційного зв'язку між учасниками	Вправа на знайомство "Мій образ"	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки	Отримання додаткової інформації про учасників	
	10	Очікування третього дня	Виявлення цілей учасників тренінгу від продовження	Вправа "Очікування та реалізація"	Аркуші паперу, тверді основи для письма, ручки	Зібрати інформацію щодо очікувань 3-го дня	Надання можливості учасникам висловити свої очікування від наступного дня тренінгу
	5	Перерва					

1	2	3	4	5	6	7	8
Третій день							
Основний	30	Оцінка рівня поінформованості учасників	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Вітання"	–	Сформовані групи	Компетентність Д5.1. Компетентність Д4.2. Компетентність Д4.3. Компетентність Д4.4
			Визначення рівня інформованості учасників щодо вибору методів прогнозування	Групова робота "Методи прогнозування соціально-економічних об'єктів"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Визначення рівня поінформованості учасників тренінгу	Компетентність Д5.1. Компетентність В1.1. Компетентність В2.1. Компетентність В3.1. Компетентність В4.1. Компетентність В4.2. Компетентність Б3.1. Компетентність Б3.2
	30	Актуалізація проблеми	Акцентування проблеми	Кейс-метод	Інформаційні матеріали відносно прогнозування економічного потенціалу	Сформована компетентність Д1.1	Компетентність Д1.1. Компетентність Б1.1. Компетентність Б7.1
	10	Перерва					
Третій день							
Основний	20	Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації	Прогнозування: сутність, види, призначення	Міні-лекція, презентація (додаток Б)	Мультимедійне обладнання, ноутбук	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1 Компетентність В1.1

1	2	3	4	5	6	7	8		
15	Основний	10	Розвиток практичних навичок	Об'єднання в групи	Вправа "Хто відгадає"	–	Сформовані компетентності	Компетентність Д5.1. Компетентність В4.3. Компетентність А4.1. Компетентність А4.3. Компетентність А4.4	
		10	Перерва						
		80	Визначення рівня інформованості учасників щодо сучасного стану ринків України	Групова робота "Аналіз та характеристика ринків України"	Аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність Б5.1. Компетентність В2.1. Компетентність Д6.1. Компетентність В6.1		
		30	Висвітлення результатів роботи	Презентація, обговорення	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Сформована компетентність В3.1	Презентація результатів		
		15	Перерва						
Третій день									
Завершальний	10	Завершення роботи, отримання зворотного зв'язку	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Знаки уваги"	–		Компетентність Д2.1		
			Підведення результатів тренінгу	Слово викладача-тренера	–		Формування гарного настрою		
			Підведення підсумків роботи	Вправа "Досягнення"	–	Зворотній зв'язок	Характер отриманих емоцій від тренінгу		

1	2	3	4	5	6	7	8
Четвертий день							
Вступний	10	Вступ	Актуалізація теми, представлення мети, завдань, змісту тренінгу і компетентностей, що формуються в учасника протягом четвертого дня тренінгу	Слово викладача-тренера	Приміщення	Мотивація учасників тренінгу	
	20	Продовження знайомства	Встановлення комунікаційного зв'язку між учасниками	Вправа "Скажи своє ім'я"	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки	Отримання додаткової інформації про учасників	
	10	Очікування четвертого дня	Виявлення цілей учасників тренінгу від продовження	Вправа "Очікування"	Аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки	Зібрати інформацію щодо очікувань 4-го дня	Надання можливості учасникам висловити свої очікування 4-го дня
	5	Перерва					
Четвертий день							
Основний	30	Оцінка рівня поінформованості учасників	Об'єднання в групи, розвиток навичок самоаналізу	Вправа "Що я даю людям і чого від них чекаю"	Папір, ручки	Сформовані Групи	Компетентність Д5.1. Компетентність Д4.2. Компетентність Д4.3. Компетентність Д4.4

1	2	3	4	5	6	7	8	
Основний			Визначення рівня інформованості учасників щодо принципів вибору моделей та комбінування прогнозів	Групова робота "Вибір моделей для прогнозування"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Визначення рівня поінформованості учасників тренінгу	Компетентність Д5.1. Компетентність В1.1. Компетентність В2.1. Компетентність В3.1. Компетентність В4.1. Компетентність В4.2. Компетентність Б3.1. Компетентність Б3.2	
	30	Актуалізація проблеми	Акцентування проблеми	Кейс-метод	Інформаційні матеріали відносно прогнозування ситуації на ринках України	Сформована компетентність Д1.1	Компетентність Д1.1. Компетентність Б1.1. Компетентність Б7.1	
	10	Перерва						
	20	Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації	Моделі прогнозування соціально-економічних об'єктів	Міні-лекція, презентація (додаток В)	Мультимедійне обладнання, ноутбук	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність В1.1	
	10	Розвиток практичних навичок	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Розплутати змію"	-	Сформовані компетентності	Компетентність Д5.1. Компетентність В4.3. Компетентність А4.1. Компетентність А4.3. Компетентність А4.4	
10	Перерва							

1	2	3	4	5	6	7	8
Основний	80		Визначення рівня інформованості учасників щодо прогнозування ринків України	Групова робота "Прогноз"	Аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність Б5.1. Компетентність В2.1. Компетентність Д6.1. Компетентність В6.1
	30		Висвітлення результатів роботи	Презентація, обговорення	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Сформована компетентність В3.1	Презентація результатів
	15	Перерва					
Завершальний	10	Завершення роботи, отримання зворотного зв'язку	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Квадрат"	–		Компетентність Д2.1
	10		Підведення результатів тренінгу	Слово викладача-тренера	–		Формування гарного настрою
	15		Підведення підсумків роботи	Вправа "Емоційний ланцюжок"	–	Зворотній зв'язок	Характер отриманих емоцій від тренінгу
П'ятий день							
Вступний	10	Вступ	Актуалізація теми, представлення мети, завдань, змісту тренінгу і компетентностей, що формуються в учасника протягом третього дня тренінгу	Слово викладача-тренера.	Приміщення	Мотивація учасників тренінгу	

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8
Вступний	20	Продовження знайомства	Встановлення комунікаційного зв'язку між учасниками	Вправа "Особистий момент"	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки	Отримання додаткової інформації про учасників	
	10	Очікування другого дня	Виявлення цілей учасників тренінгу від продовження	Вправа "Чарівна подушка"	Аркуші паперу з чотирма незакінченими реченнями, ручки	Зібрати інформацію щодо очікувань 5-го дня	Надання можливості учасникам висловити свої очікування 5-го дня
	5	Перерва					
П'ятий день							
19 Основний	30	Оцінка рівня поінформованості учасників	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Емоції та ситуації"	–	Сформовані Групи	Компетентність Д5.1. Компетентність Д4.2. Компетентність Д4.3. Компетентність Д4.4
			Визначення рівня інформованості учасників щодо заходів попередження, або мінімізації впливу загроз	Групова робота "Оцінка"	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Визначення рівня поінформованості учасників тренінгу	Компетентність Д5.1. Компетентність В1.1. Компетентність В2.1. Компетентність В3.1. Компетентність В4.1. Компетентність В4.2. Компетентність Б3.1. Компетентність Б3.2
	30	Актуалізація проблеми	Акцентування проблеми	Кейс-метод	Інформаційні матеріали відносно загроз економічній безпеці	Сформована компетентність Д1.1	Компетентність Д1.1. Компетентність Б1.1. Компетентність Б7.1
	10	Перерва					

1	2	3	4	5	6	7	8						
П'ятий день													
20	Основний	20	Пошук шляхів розв'язання проблеми, отримання інформації	Заходи щодо попередження або мінімізації впливу загроз	Міні-лекція, презентація	Мультимедійне обладнання, ноутбук	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність В1.1					
		10	Розвиток практичних навичок	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Що моя річ знає про мене"	Картонні геометричні фігури	Сформовані компетентності	Компетентність Д5.1. Компетентність В4.3. Компетентність А4.1. Компетентність А4.3. Компетентність А4.4					
		10						Перерва					
		80						Визначення рівня економічної безпеки та розробка заходів щодо попередження або мінімізації впливу загроз	Групова робота "Економічна безпека"	Аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки, бланки з завданням	Сформовані компетентності	Компетентність Б1.1. Компетентність Б5.1. Компетентність В2.1. Компетентність Д6.1. Компетентність В6.1	
		20						Висвітлення результатів роботи	Презентація, обговорення	Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери	Сформована компетентність В3.1	Презентація результатів	
15	Перерва												

1	2	3	4	5	6	7	8
П'ятий день							
Завершальний	10	Завершення роботи, отримання зворотнього зв'язку	Об'єднання в групи	Вправа-рухавка "Австралійський дощ"	–	Сформовані групи	компетентність Д2.1
	10		Підведення результатів тренінгу	Слово викладача-тренера	–	–	Формування гарного настрою для продовження роботи
	10		Підведення підсумків роботи	Вправа "Віночок побажань"	–	Характер отриманих емоцій від тренінгу	–
	5		Заповнення анкет зворотнього зв'язку (Додаток Д).	Анкетування	Бланк анкети, ручки	Інформація щодо якості тренінгу	–
	10		Організація самостійної роботи (пояснення змісту, структури звіту, вимог до оформлення, термінів здачі)	Слово викладача-тренера	Ноутбук, мультимедійний проектор	Проведення пояснювальної роботи	Отримання пояснень

2.2. Опис вправ, завдань, роздавального матеріалу

Вступний етап (1 день)

Вправа на знайомство "Мої характерні риси..."

Мета – знайомство учасників тренінгу один з одним, створення доброзичливої атмосфери.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Учасники сидять у колі, кожен по черзі говорить фразу, яка розпочинається зі слів: "Мої характерні риси ..."

Вправа на встановлення правил "Прийняття правил".

Мета – прийняти правила роботи групи під час тренінгу, створити атмосферу довіри, доброзичливості.

Час – 10 хв.

Матеріали – фліп-чарт (1 шт.), папір для фліп-чарту (1 шт.), олівці (ручки, маркери тощо).

Процедура. Тренер наголошує, що потрібно домовитись про правила спілкування в колі, тому що таке спілкування відрізняється від звичайного. Відбувається об'єднання будь-яким способом у пари, кожна пара придумує правило. Всі правила записуються на фліп-чарті, після короткого обговорення і "об'єднання" правил залишаються 3 – 5 "основних", наприклад:

Бути активним.

Бути толерантним.

Слухати один одного.

Сміятися можна, але не з людини (але по-доброму).

Кожна думка має право на існування і висловлення.

(Кожна думка – внесок у загальну справу) [7].

Вправа на визначення очікувань "Гора".

Мета – надання можливості учасникам висловити свої очікування.

Час – 5 хв.

Матеріали – стікери, дошка, крейда.

Процедура. Тренер пропонує кожному учаснику приклеїти стікер до гори, намальованій на дошці, та вказати свої очікування.

Основний етап (1 день)

Вправа-руханка на об'єднання в групи "Амеба".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Тренер пропонує учасникам зібратися разом в одному з кутів кімнати та покласти одну руку на плече іншого члена групи; пояснює, що в такий спосіб утворена "амеба", яка може рухатися лише всіма своїми частинами разом; якщо учасник у русі відпускає плече сусіда, він має негайно перехопитися за плече іншої людини. Тобто рухатися "амеба" може лише всіма частинами одночасно; у неї немає голови і хвоста (тобто лідерів та відстаючих); у будь-який момент будь-хто може стати "ведучою частиною амеби", переклавши руку на плече іншого члена групи, якщо так буде зручніше долати перешкоду рухові. Далі тренер споруджує короткий вузький прохід (наприклад, із зіставлених поряд стільців) до іншої частини кімнати, і пропонує "амебі" потрапити через цей прохід до іншого кута кімнати, не "загинувши", тобто не розриваючи цілісність частин. Коли група перебралася через прохід, тренер ініціює обговорення проблеми лідерства та скоординованої командної роботи, фокусуючи увагу на тому, що залежно від ситуації будь-який член групи може в будь-який момент взяти на себе ініціативу, якщо це сприятиме вирішенню завдань тренінгу [7].

Групова робота "Стан економіки України".

Мета – визначення рівня інформованості учасників-тренінгу щодо сучасного стану економіки України.

Час – 25 хв.

Матеріали – фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери.

Процедура. Тренер пропонує сформованим міні-групам підготувати та презентувати матеріал щодо стану економіки України.

Міні-лекція "Характеристика економіки України на сучасному етапі".

Мета – актуалізація знань щодо стану економіки України, визначення проблемних місць у ній.

Час – 20 хв.

Матеріали – ноутбук (1 шт.), мультимедійний проектор (1 шт.).

Процедура. Тренер здійснює презентацію інформації у електронному вигляді за допомогою ТЗН.

Вправа "Картотека".

Мета – визначення виду загроз економіки України за різними критеріями класифікації.

Час – 25 хв.

Матеріали – аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки.

Процедура. Учасники тренінгу повинні розкласти карточки, на яких вказано вид безпеки згідно критерію класифікації (наприклад, за вірогідністю виникнення; за можливістю управління; залежно від сфери виникнення; за тривалістю періоду дії; відносно аналізованої системи).

Вправа "Аналіз безпеки".

Мета – аналіз економіки України.

Час – 40 хв.

Матеріали – аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки.

Процедура. Студенти отримують бланк № 1.

Завдання: необхідно зробити оцінку соціально-економічного стану економіки. Зробити висновки та розробити пропозиції щодо напрямів удосконалення економічної безпеки.

Етап 1. Розрахунок відносних та абсолютних показників економічного зростання.

Етап 2. Порівняння отриманих показників із граничними показниками.

Етап 3. Розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення економічної безпеки.

Етап 4. Презентація результатів міні-групами.

Бланк № 1

Промисловість. У листопаді 2013 року порівняно з попереднім місяцем поточного року та листопадом 2012 року індекс промислової продукції становив відповідно 97,4 % та 95,3 %, за підсумками січня – листопада 2013 року – 95,0 %.

Сільське господарство. У січні – листопаді 2013 року індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з відповідним періодом 2012 року становив 111,7 %, у тому числі у сільськогосподарсь-

ких підприємствах – 118,4 %, у господарствах населення – 105,2 %. Обсяг продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств у фактичних цінах, за розрахунками, дорівнював 262,7 млрд. грн.

Будівництво. У січні – листопаді 2013 року підприємствами країни виконано будівельних робіт на суму 51,4 млрд грн. Індекс будівельної продукції у січні – листопаді поточного року порівняно з відповідним періодом 2012 року становив 85,4 %.

Зовнішня торгівля товарами. За січень – жовтень 2013 року обсяги експорту та імпорту товарів України становили відповідно 51 876,8 млн дол. США та 63 413,9 млн дол. Порівняно з відповідним періодом 2012 року експорт та імпорт склали по 90,6 %. Від'ємне сальдо становило 11 537,1 млн дол. (за 10 місяців 2012 року також від'ємне – 12 701,6 млн дол.).

Завершальний етап (1 день)

Вправа "Знайди собі пару".

Мета – об'єднання в групи, фізичне і психологічне розвантаження, розвиток креативності, вмінь використовувати невербальні засоби спілкування.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Учасникам роздають папірці, на яких написано назви тварин. Не розмовляючи, кожен повинен знайти свою пару. Відтак пари по черзі демонструють тварин, решта відгадує.

Вправа "Мені було..., тому що...".

Мета – підведення підсумків.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Тренер разом із групою (безоціночно) обговорюють усі види діяльності, використані під час тренінгу. Можливий варіант обговорення: тренер пропонує учасникам висловити власні судження з приводу тренінгу, доповнюючи незакінчене речення:

"Мені було..., тому що...".

Наприклад: "Мені було радісно, тому що я зміг познайомитися з цікавими людьми" [7].

Вступний етап (2 день)

Вправа на знайомство "Інтерв'ю".

Мета – сприяти знайомству учасників.

Час – 20 хв.

Матеріали – аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки.

Процедура. Учасники тренінгу задають один одному питання.

Вправа на визначення очікувань "Потяг".

Мета - надання можливість учасникам визначити свої очікування від наступного дня тренінгу.

Час – 10 хв.

Матеріали – стікери відповідно до числа учасників, ручки.

Процедура. Кожен учасник тренінгу прикріплює стікер зі своїми очікуваннями на потяг.

Основний етап (2 день)

Вправа-рухавка "Шикуймося за зростом".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Тренер розміщує учасників колом і пропонує заплющити очі. Не розплющуючи очей учасники мають вишикуватися за зростом. Можна робити кілька спроб.

Групова робота "Аналіз проблем".

Мета – визначення рівня інформованості учасників-тренінгу щодо проблем розвитку економіки України.

Час – 25 хв.

Матеріали – фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери.

Процедура. Тренер пропонує сформованим міні-групам підготувати та презентувати матеріал.

Міні-лекція "Методи оцінки стану економіки".

Мета – актуалізація знань щодо методів оцінки.

Час – 20 хв.

Матеріали – ноутбук (1 шт.), мультимедійний проектор (1 шт.).

Процедура. Тренер здійснює презентацію інформації у електронно му вигляді за допомогою ТЗН.

Вправа "Знайди пару".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Учасникам роздають папірці, на яких написано назви знака зодіаку. Не розмовляючи, кожен повинен знайти свою пару. Відтак пари по черзі демонструють знак зодіаку, решта відгадує.

Групова робота.

Мета – визначення рівня загроз економіки України.

Час – 80 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки.

Процедура.

Етап 1. Учасники-тренінгу отримують кейс (додаток В).

Етап 2. Аналіз проблем економіки України.

Етап 3. Розробка пропозицій щодо вирішення проблем економічної безпеки.

Етап 4. Презентація результатів міні-групами.

Завершальний етап (2 день)

Вправа-рухавка "Цукерки".

Мета – активізація групи.

Час – 10 хв.

Матеріали – цукерки.

Процедура. Об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Вправа "Минуле – сьогодні – майбутнє".

Мета – підведення підсумків.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Тренер пропонує кожному учаснику намалювати відрізок прямої лінії та розділити його на три частини, що відповідатимуть минулому, сьогоденню й майбутньому; позначити, де учасник перебуває в цей час (яка частина життя вже пройдена, яка попереду); поділитися своїми думками з групою, написавши коротко (умовно) або намалювавши символічно під відрізками відповідних частин, де корені людини, що відбувалося в дитинстві, юності, що відбувається в сьогоденні.

Вступний етап (3 день)

Вправа на знайомство "Мій образ".

Мета – сприяти знайомству учасників.

Час – 20 хв.

Матеріали – аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки.

Процедура. Тренер вітається з групою, роздає кожному учаснику аркуш паперу А4, на якому потрібно написати своє ім'я і намалювати власний образ (це може бути певний символ, предмет – будь-що). Після того як учасники виконали завдання, тренер пропонує по черзі назвати своє ім'я і представити власний образ. Малюнки прикріплюються на дошку. Так створюється "галерея портретів" учасників групи.

Вправа на визначення очікувань "Очікування та реалізація".

Мета – надання можливості учасникам визначити свої очікування від наступного дня тренінгу.

Час – 10 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки.

Процедура. Учасникам пропонується написати на аркушах паперу свої цілі перебування на занятті, а потім прикріпити ці листочки на загальний ватман. Потім на таких же листочках учасники пишуть відповіді на питання: "Що я можу зробити для реалізації своєї мети та цілей інших (хто хоче)". Ці відповіді кріпляться на ватмані поруч. Таким чином, відповідальність за тренінг частково перекладається на учасників. Вони розуміють, що від них на даному тренінгу теж залежить чимало.

Основний етап (3 день)

Вправа-рухавка "Вітання".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Студенти стають у коло, беруться за руки і, усміхаючись, передають один одному потиск.

Групова робота "Методи прогнозування соціально-економічних об'єктів".

Мета – визначення рівня інформованості учасників тренінгу щодо вибору методів прогнозування.

Час – 25 хв.

Матеріали – фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери.

Процедура. Тренер пропонує сформованим міні-групам підготувати та презентувати матеріал щодо методів прогнозування ринків, які використовуються на практиці.

Міні-лекція "Прогнозування: сутність, види, призначення".

Мета – актуалізація знань щодо прогнозування економічного розвитку України, акцент на важливих моментах.

Час – 20 хв.

Матеріали – ноутбук (1 шт.), мультимедійний проектор (1 шт.).

Процедура. Тренер здійснює презентацію інформації у електронному вигляді за допомогою ТЗН. Текст лекції подано у додатку Д.

Вправа "ХТО ВІДГАДАЄ ?".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Обираємо із групи студента і просимо його по пам'яті описати будь-який предмет у кімнаті, так щоб інші студенти його відгадали. При цьому не можна дивитись на нього і називати прямо.

Групова робота "Аналіз та характеристика ринків України".

Мета. Визначення рівня інформованості учасників щодо сучасного стану ринків України для прогнозування їх подальшого функціонування.

Час – 80 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки.

Процедура.

Етап 1. Учасники тренінгу узгоджуючи з керівником тренінгу, обирають ринок для аналізу.

Етап 2. Здійснення аналізу обраного ринку.

Етап 3. Розробка пропозицій щодо покращення функціонування обраного для аналізу ринку.

Етап 4. Презентація результатів міні-групами.

Завершальний етап (3 день)

Вправа-рухавка "Знаки уваги".

Мета – активізація групи.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Студенти по колу роблять одне одному щирі знаки уваги. Можна відзначити риси характеру, вміння, зовнішність...

Вправа "Досягнення".

Мета – підведення підсумків.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Студентам пропонується похвалити себе самого:
я дуже чемний;
у мене гарна інтуїція;
я дуже активний ...

Вступний етап (4 день)

Вправа на знайомство "Скажи своє ім'я".

Мета – сприяти знайомству учасників.

Час – 20 хв.

Матеріали – аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки.

Процедура. Студенти пишуть своє ім'я, описують його.

Чому тебе так назвали?

Які є пестливі форми твого імені?

Як тебе називають удома?

Вправа на визначення очікувань "Очікування".

Мета – надання можливості учасникам визначити свої очікування від наступного дня тренінгу.

Час – 10 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки.

Процедура. Викладач на дошку прикріплює плакат із малюнком чаші. Пропонує подумати, чого вони очікують від тренінгу і написати на сердечках. Потім прочитати написане і приклеїти їх у символічну чашу, зображену на плакаті.

Основний етап (4 день)

Вправа "Що я даю людям і чого від них чекаю?"

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі, розвиток навичок самоаналізу.

Час – 5 хв.

Матеріали – папір, ручки.

Процедура. Викладач-тренер дає аркуш паперу А4 і пропонує умовно поділити його на дві частини. На одній намалювати те, що учасник дає людям, а на іншій – що отримує від них. Обговорення малюнків: – Що я відчував, коли працював над малюнком?

Групова робота "Вибір моделей для прогнозування ринку".

Мета. Визначення рівня інформованості учасників тренінгу щодо принципів вибору моделей та комбінування прогнозів.

Час – 25 хв.

Матеріали. Фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери.

Процедура. Тренер пропонує сформованим міні-групам підготувати та презентувати матеріал щодо принципів вибору моделей для прогнозування ринків України, які вони аналізували під час третього дня тренінгу.

Міні-лекція "Моделі прогнозування соціально-економічних об'єктів".

Мета. Актуалізація знань щодо розробки нових парадигм, методів і способів аналізу, адекватної оцінки й прогнозування соціально-економічного розвитку на микро-, мезо- та макрорівнях.

Час – 20 хв.

Матеріали – ноутбук (1 шт.), мультимедійний проектор (1 шт.).

Процедура. Тренер здійснює презентацію інформації у електронному вигляді за допомогою ТЗН. Текст лекції подано у додатку Е.

Вправа "Розплутати змію".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Один учасник виходить із приміщення. Інші беруться за руки, утворюючи ланцюжок – "змію". Під час заплутування можна переступати через зімкнені руки, підлазити під них. Той, хто за дверима, повинен розплутати "змію". Можна підказати, що в неї є голова і хвіст.

Групова робота "Прогноз".

Мета – визначення рівня інформованості учасників щодо прогнозування ринків України.

Час – 80 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, ручки.

Процедура. Студенти на основі результатів групової роботи третього дня "Аналіз та характеристика ринків України" проводять прогнозування обраного ринку України за допомогою методів прогнозування, котрі були обрані в груповій роботі "Вибір моделей для прогнозування ринку".

Завершальний етап (4 день)

Вправа-рухавка "Квадрат".

Мета – активізація групи.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Побудуйте весь колектив у коло, і нехай учасники закриють очі. Тепер, не відкриваючи очей потрібно перебудуватися в квадрат. Запропонувати свою стратегію. Через якийсь час виявляється організатор процесу, який фактично будує людей. Після того, як квадрат буде побудований, не дозволяйте відкривати очі. Запитайте, чи всі впевнені, що вони стоять у квадраті? Зазвичай є кілька людей, які в цьому не впевнені. Квадрат дійсно повинен бути рівним. І тільки після того, як абсолютно всі погодяться, що стоять саме в квадраті, запропонуйте учасникам відкрити очі, порадіти за хороший результат і проаналізувати процес.

Вправа на завершення "Емоційний ланцюжок".

Мета – підведення підсумків. Систематизувати інформацію, отриману на тренінгу, закріпити позитивні результати тренінгу.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Тренер пропонує учасникам осмислити спільну роботу та прокоментувати, чи збулися їхні очікування, визначені на початку четвертого дня тренінгу. Покладіть ліву руку на плече сусіда і по черзі один за одним подякуйте сусідові ліворуч за хорошу роботу, позитивні емоції, висловіть побажання на продовження дня.

Вступний етап (5 день)

Вправа на знайомство "Особистий момент".

Мета – сприяти знайомству учасників.

Час – 20 хв.

Матеріали – аркуші паперу, тверді основи для письма, олівці, ручки.

Процедура. Учасники розміщуються на стільцях по колу. Тренер пропонує кожному знайти в себе будь-яку річ (на тілі, у кишені, гаманці, сумці тощо), яку учасник вважає унікальною для інших, але звичною для себе, та розповісти групі історію цієї речі. Один член групи (або сам тренер) починає вправу, далі по черзі її продовжують усі учасники [8].

Вправа на визначення очікувань "Чарівна подушка".

Мета – надання можливість учасникам визначити свої очікування від наступного дня тренінгу.

Час – 10 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, з чотирма незакінченими реченнями, ручки.

Процедура. Тренер повідомляє, що є чарівна подушка, яку покладено в центрі кола, і кожний учасник, по черзі, має, сидячи на ній, розповісти групі про свої очікування від тренінгу та про бажання, які виникають із цього приводу [17].

Основний етап (5 день)

Вправа-рухавка "Емоції та ситуації".

Мета – об'єднання в групі. Формування вміння роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Учасники стоять у колі. Тренер інструктує: "Зараз ми ходитимемо по кімнаті, і той, чиє ім'я я назву, має запропонувати продовження ситуації, яку я розповідатиму. Я починаю: "Ми йдемо в гущавину лісу...". Далі, через кожні 20 – 30 секунд, тренер називає ім'я наступного учасника.

Групова робота

Мета – визначення рівня інформованості учасників тренінгу щодо заходів попередження, або мінімізації впливу загроз економічної безпеки.

Час – 25 хв.

Матеріали – фліп-чарт, папір для фліп-чарту, маркери.

Процедура. Тренер пропонує сформованим міні-групам підготувати та презентувати матеріал щодо заходів попередження, або мінімізації впливу загроз економічної безпеки регіону.

Міні-лекція "Напрями підвищення економічного зростання".

Мета – актуалізація знань щодо регіоналізації України, визначення проблемних місць в ньому.

Час – 20 хв.

Матеріали – ноутбук (1 шт.), мультимедійний проектор (1 шт.).

Процедура. Тренер здійснює презентацію інформації у електронному вигляді за допомогою ТЗН.

Вправа "Що моя річ знає про мене".

Мета – об'єднання в групи. Формування вмінь роботи в команді, переключення уваги учасників, зменшення напруги в групі.

Час – 5 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Узяти будь-яку свою річ і від її імені розповісти щось про себе.

Групова робота "Економічна безпека".

Мета – визначення рівня економічної безпеки та розробка заходів щодо попередження, або мінімізації впливу загроз.

Час – 80 хв.

Матеріали – аркуші паперу, відповідно до числа учасників, із чотирма незакінченими реченнями, ручки.

Процедура.

Етап 1. Необхідно оцінити рейтинг конкурентоспроможності економіки України.

Етап 2. Надати план заходів щодо попередження, або мінімізації впливу загроз економічної безпеки.

Етап 3. Презентація результатів міні-групами.

Завершальний етап (5 день)

Вправа-рухавка "Австралійський дощ".

Мета – активізація групи.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Учасники стають у коло. Тренер говорить учасникам: "Чи знаєте ви, що таке австралійський дощ? Ні? Тоді давайте разом послухаємо, який він. Зараз по колу ланцюжком ви будете передавати мої рухи. Як тільки вони повернуться до мене, я передам наступні. Стежте уважно!"

В Австралії піднявся вітер. (Ведучий тре долоні).

Починає крапати дощ. (Клацання пальцями).

Дощ посилюється. (Почергово плескання долонями по грудях).

Починається справжня злива. (Плескання по стегнах).

А ось град, справжня буря. (Тупіт ногами).

Але що це? Буря стихає. (Плескання по стегнах).

Дощ стихає. (Плескання долонями по грудях).

Сонце! (Руки догори) [22].

Вправа "Віночок побажань".

Мета – підведення підсумків.

Час – 10 хв.

Матеріали – не потрібні.

Процедура. Тренер пропонує учасникам узяти за руку сусіда і продовжити фразу: "Я бажаю тобі...". Не відпускати руки. Після завершення запліщити очі й подумки побажати всього найкращого тим, кого ви любите.

Підведення підсумків роботи в тренінгу проводилося в формі бесіди та анкетування учасників.

3. Організаційно-методичне забезпечення якості тренінгової діяльності

3.1. Підготовчий етап тренінгової діяльності

Підготовка до проведення тренінгів передбачає вивчення та врахування багатьох важливих моментів: вікових особливостей студентів, їхніх здібностей та можливостей, наявності або відсутності власної мотивації до навчальної діяльності, досвіду, та стажу.

Тренінгова діяльність здійснюється через застосування певних навчальних методів і прийомів. Саме цей компонент забезпечує засвоєння навчального змісту студентами, формування в них професійних вмінь та навичок, формує систему ставлення до демократичної освіти, установлює взаємозв'язки та активізує досвід. Для забезпечення успішності тренінгової діяльності тренеру важливо враховувати особливості навчальних стилів, робити інформацію варіативною, практично значущою. Ці фактори впливають на створення атмосфери порозуміння та співпраці, гарного настрою, дають змогу відчувати радість від спілкування та пізнання [9, с. 115].

Основні вимоги підготовчого етапу тренінгу:

провести попередню зустріч учасників тренінгу (визначити організаційні моменти);

підготувати аудиторію для проведення тренінгу;

визначити регламент тренінгу;

підготувати методичне забезпечення для проведення тренінгу.

3.2. Самостійна робота студентів

Високий рівень навчальних досягнень студентів, результати їхньої наукової роботи зумовлені рядом факторів. Серед об'єктивно-суб'єктивних факторів велике значення мають самостійна робота студентів і рівень спілкування викладачів із студентами. Самостійна робота розглядається як діяльність студентів, що протікає без безпосереднього керівництва викладача, хоча спрямовується й організується ним; специфічний педагогічний засіб організації і керування самостійною діяльністю студентів у навчальному процесі, яка повинна включати метод навчального чи наукового пізнання; конкретний вияв розуму; специфічний вид навчально-пізнавальної діяльності чи сполучення декількох видів [1; 2].

Розроблення процесу самостійної роботи студента є основною умовою належного її виконання. Завдання для самостійної роботи в межах тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України" подано в табл. 4.

Звіт є основним документом, що характеризує роботу студента під час тренінгу. Він повинен містити виконання всіх завдань, що передбачені програмою тренінгу. Титульний лист звіту має бути підписаний студентом та тренером.

Вимоги до звіту з тренінгу: "Аналіз та прогнозування економіки України"

Вступ (актуальність проблеми, цілі, завдання) 1 – 2 с.

Основна частина

1.1. Завдання № 1 (вагомість 0,3).

Розрахувати відносні та абсолютні показники економічного зростання. Порівняти отримані показники з граничними показниками. Розробити пропозиції щодо напрямів удосконалення економічної безпеки. Використати загальні та конкретні методи наукового пізнання для виявлення причин, факторів, наслідків виникнення економічних проблем та протиріч розвитку.

1.2. Завдання № 2 (вагомість 0,35).

Провести прогнозування економіки України.

1.3. Завдання № 3 (вагомість 0,35).

Необхідно оцінити рейтинг конкурентоспроможності економіки України (знайти інформацію щодо заданих показників, наприклад, на статистичному сайті). Надати план заходів щодо попередження, або мінімізації впливу загроз економічної безпеки.

Висновок: 1 – 2 с.

Список використаних джерел (не менше 15 джерел)

Вимоги до оформлення роботи: під час виконання завдання необхідно дотримуватись нормативно встановлених правил оформлення тексту, таблиць, формул, розрахунків, схем і рисунків.

Обсяг звіту повинен становити 15 сторінок у друкованому варіанті. Текст необхідно писати (друкувати), залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 30 мм; праве – не менше 10 мм; верхнє – не менше 20 мм; нижнє – не менше 20 мм.

Після написання студент подає роботу науковому керівнику.

Самостійна робота у межах тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України"

Вид самостійної роботи	Завдання для самостійної роботи (зміст, форма)	Елементи компетентностей, що формуються (дескриптори)	Час, що відводиться на виконання	Форми та критерії оцінювання
Позааудиторна СРС	Студенти відновлюють у пам'яті раніше вивчений матеріал, що необхідний до сприйняття та розуміння нової інформації	Компетентність А1.1. Компетентність А1.2. Компетентність А1.3. Компетентність Б1.1. Компетентність В1.1	За один день до початку тренінгу	Перевірка готовності до роботи під час виконання вправ
Аудиторна СРС	Вправа "Картотека" (завдання № 1). Студенти визначають види загроз економічної безпеки	Компетентність А2.1. Компетентність А2.2. Компетентність А6.1	25 хв	Презентація малих груп. Правильність оформлення
Аудиторна СРС	Вправа "Оцінка безпеки" (завдання № 2) Студенти визначають рівень економічної безпеки та пропонують заходи щодо попередження або мінімізації впливу загроз	Компетентність Б2.1. Компетентність Б2.2. Компетентність В2.1. Компетентність В5.1	40 хв	Презентація малих груп. Правильність розрахунку індикаторів економічної безпеки регіону
Аудиторна СРС	Мозковий штурм (завдання № 3). Студенти визначають рівень безпеки та пропонують заходи щодо попередження або мінімізації впливу загроз	Компетентність Б1.1. Компетентність Б5.1. Компетентність В2.1	90 хв	Презентація малих груп. Правильність визначення рейтингу регіонів щодо конкурентоспроможності
Позааудиторна СРС	Студенти, які спрямовані на прояв особистісної ініціативи, пошук оптимальних та оригінальних рішень у ході розробки власного проекту	Компетентність А2.1. Компетентність А2.2. Компетентність Б2.1. Компетентність Б2.2. Компетентність В21	3 дні	Звіт, захист. Правильність виконання завдань

3.3. Система контролю та оцінювання результатів тренінгу, успішності навчання студентів

Проблема контролю та оцінювання є однією з найскладніших у практиці навчання взагалі, й особливо у вищій професійній освіті. Контрольні заходи є складовими досягнення мети навчання – засвоєння певної сукупності предметних знань, формування вмінь та навичок, що є основою відповідного рівня компетентності студента [19].

У ході навчально-виховного процесу контроль виконує ще декілька функцій, серед яких забезпечення необхідного і своєчасного оперативного зворотного зв'язку. Перевірка знань дає викладачеві інформацію про хід навчального процесу, про те, як іде виконання поставлених завдань, які можливості для подальшого вдосконалення роботи [19, с. 125].

Інформацію про свої успіхи, чи невдачі отримує і сам студент – учасник тренінгу. У процесі слухання відповідей товаришів, доповнень та виправлень слухач може критично оцінити свої знання, проаналізувати відповіді колег, що сприяє систематизації та закріпленню засвоєного навчального матеріалу.

Оцінювання знань студента під час проведення тренінгу має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України" складається з двох основних складових:

оцінювання участі у тренінгу;

оцінка успішності виконання звіту студента–учасника тренінгу.

Проведення процедур поточного **контролю** результативності навчальної діяльності відбувається шляхом **накопичування балів**, одержаних за кожним видом діяльності за результатами, отриманими студентом під час вивчення тем. Організація навчального процесу здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи. Згідно з цією системою, протягом тренінгу кожний студент має можливість одержати бали (згідно з формами поточного контролю). Мінімальний бал для заліку – 60 балів.

Розподіл балів за формами і методами навчання подано в табл. 5. Максимальний бал на тиждень подано в табл. 6.

Таблиця 5

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми	Семінарські заняття	ДЗ	Робота в малих групах	Звіті з тренінгу	Σ
Тема 1. Характеристика економіки України на сучасному етапі	5	3	5		13
Тема 2. Аналіз економіки України	5	3	4		12
Тема 3. Прогнозування: сутність, види, призначення	5	3	3		11
Тема 4. Моделі прогнозування соціально-економічних об'єктів	5	3	4		12
Тема 5. Напрями попередження загроз та мінімізації їх впливу	5	3	4	40	52
Σ	25	15	20	40	100

Таблиця 6

Максимальний бал на тиждень

Теми	Тривалість	Семінарські заняття	ДЗ	Робота в малих групах	Звіті із тенінгу	Σ
Тема 1	1 день	5	3	5		13
Тема 2	2 день	5	3	4		12
Тема 3	3 день	5	3	3		11
Тема 4	4 день	5	3	4		12
Тема 5	5 день	5	3	4	40	52
	Σ	25	15	20	40	100

Критерії оцінювання звіту з тренінгу наведено в табл. 7

Таблиця 7

Критерії оцінювання звіту з тренінгу

Критерії оцінювання	Кількість балів
Дотримання вимог написання до:	
оформлення	3
змісту	7
обсягу	5
Своєчасність подання на перевірку	5
Виконання завдання для самостійної роботи	7
Правильність та точність наведених розрахунків	8
Ґрунтовність висновків	5
Разом	40

Оцінка за тренінг "Аналіз та прогнозування економіки України" формується як сума балів за звітом та за участь у тренінгу (табл. 8).

Таблиця 8

Оцінювання тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України"

П.І.Б. студента	Бали за участь у тренінгу (ОУ)	Бали за звіт (ОЗ)

Загальна оцінка (ЗО) з тренінгу "Аналіз та прогнозування економіки України" розраховується за такою формулою:

$$ЗО=(ОУ)+(ОЗ),$$

де ЗО – загальна оцінка;

ОУ – оцінка за участь у тренінгу;

ОЗ – оцінка за звіт.

Порівняльна характеристика результатів навчальної діяльності студента за різними системами оцінювання наведена у табл. 9.

Таблиця 9

Характеристика результатів навчальної діяльності студента за різними системами оцінювання

Система оцінювання			Характеристика результатів навчальної діяльності студента
ECTS	національна (5 балів)	накопичувальна (100 балів)	
1	2	3	4
A	Відмінно	90 – 100	Студент під час виконання завдань теоретичного та практичного характеру ефективно застосовує системні компетентності, що передбачені навчальною програмою. Завдання виконуються як із використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, робляться аргументовані висновки

Закінчення табл. 9

1	2	3	4
B	Добре	82 – 89	Студент під час виконання завдань теоретичного та практичного характеру ефективно застосовує узагальнені знання, вміння та навички, формування яких передбачено моделлю професійних компетентностей. Завдання виконуються як із використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, робляться аргументовані висновки. Під час відповіді на теоретичні питання і під час виконання практичних завдань студент припускається незначних неточностей
C	Добре	74 – 81	Студент під час виконання завдань теоретичного та практичного характеру застосовує основні компетентності, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно з використанням типового алгоритму, у ході їх виконання студент припускається несуттєвих помилок
D	Задовільно	64 – 73	Студент під час виконання теоретичного та практичного характеру без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, стикається зі значними труднощами під час аналізу та порівнянні економічних явищ та процесів
E	Задовільно	60 – 63	Студент під час відповіді на теоретичні питання та при виконанні практичних завдань без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	Студент не може дати відповіді на теоретичні питання, не здатен виконати практичні завдання, стикається зі значними труднощами під час аналізу економічних явищ та процесів, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0 – 34	Студент стикається зі значними труднощами під час аналізу економічних явищ та процесів, не може виконати практичні завдання

4. Методичні рекомендації учасникам тренінгової діяльності

4.1. Методичні рекомендації викладачу-тренеру

Як тренеру-початківцю, так і досвідченому тренеру потрібна мудрість, щоб розуміти та приймати те, чого він може досягти з певною групою чи певним учасником, а що є на даному етапі неможливим. Тренер має давати учасникам тільки стільки знань, та сенсифікувати їх рівно настільки, наскільки учасник зможе самостійно розібратися зі своїми відкриттями та адекватно обробити їх після закінчення тренінгу.

Поради тренеру:

Будьте самим собою.

Створіть атмосферу взаємоповаги.

Намагайтесь персоналізувати свої стосунки з учасниками.

Реагуйте на невербальні сигнали своїх слухачів.

Говоріть змістовно.

Ніколи не сперечайтесь з учасниками.

Будьте дипломатичним.

Виявляйте професіоналізм.

Зберігайте почуття гумору.

4.2. Методичні рекомендації студентам-учасникам

Студенти-учасники тренінгу мають гарну нагоду реалізувати на практиці отримані знання під час вивчення навчальної дисципліни "Аналіз та прогнозування економіки України".

Поради студенту-учаснику:

1. Виконайте завдання, яке ви отримали перед початком тренінгу (повторіть пройдений матеріал, підготуйте статистичну інформацію щодо проблеми тренінгу).

2. Прийдіть до початку тренінгу (якщо тренінг о 9.00, то не пізніше 8.50).

3. Знайдіть "своє" місце (мова йде про комфортну участь у тренінгу).

4. Будьте "відкритим" під час тренінгу.

5. Поводьте себе згідно з етикою поведінки.

6. Будьте активним, дисциплінованим.

Висновки

Тренінги є цілісною психолого-педагогічною системою. Багаторівневий зворотний зв'язок від учасників навчання дозволяє кожному побачити своє віддзеркалення в очах інших людей й одержати інформацію про те, як сприймається його поведінка в певній ситуації, зрозуміти обмеженість власних засобів спілкування, їх недосконалість, а також побачити позитивні сторони своєї особистості. Формування у педагога необхідних особистісних якостей є процесом дуже складним і емоційно насиченим. Тільки через власне емоційне переживання ситуації спілкування викладач може прийти до продуктивних висновків, сприяючих особистому розвитку.

Тренінг "Аналіз та прогнозування економіки України" дозволить сформувати такі кваліфікаційні характеристики: знання сутності, форм прояву та механізмів дії економічних законів на макро-, мезо- та макрорівні; вміння використовувати загальні та конкретні методи наукового пізнання для виявлення причин, факторів, наслідків виникнення та розробляти програми розв'язання економічних проблем і протиріч розвитку; формулювання аргументів щодо власної позиції із питань економічного розвитку, використовувати різні методи вирішення конфліктних ситуацій у процесі проведення дискусій із наукових і практичних питань; здійснення соціально-психологічного регулювання відносин та застосовування професійної взаємодії, що відповідає етичним стандартам, в управлінських командах і підрозділах; самостійне проведення наукових досліджень у сфері формування системи соціально-економічних відносин, визначення закономірностей розвитку суспільних явищ та процесів.

Таким чином, тренінг – це інтерактивний метод навчання, який приводить до групової взаємодії у вирішенні проблемних ситуацій.

Література

Вачков И. В. Окна в мир тренинга. Методологические основы субъектного подхода к групповой работе : учебн. пос. / И. В. Вачков, С. Д. Дерябо. – СПб. : Речь, 2004. – 200 с.

Дубасенюк О. А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін / О. А. Дубасенюк / зб. наук.-метод. праць. – Житомир : Вид. ЖДУ, 2004. – С. 3 – 14.

Інтеграція вищої економічної освіти у Європейський простір : тематичний збірник нормативно-правових документів / [укл. М. В. Афанасьєв] ; [за заг. ред. докт. екон. наук, професора В. С. Пономаренка]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 144 с.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : Вид. "К.І.С.", 2004. – 112 с.

Льюис Д. Тренинг з ефективного об'язування. / Д. Льюис. – М. : ЭКСМО-Пресс, 1996. – 256 с.

Морозова Е. Н. Тренинг розвитку ресурсів керівника. / Е. Н. Морозова. – СПб. : Речь, 2008. – 219 с.

Навчання в дії : мет. рек. для тренерів. Як підготувати та провести семінар для вчителів з інтерактивних технологій навчання / А. Панченков, Т. Ремех ; за ред. О. Пометун. – К. : А.П.Н., 2003. – 72 с.

Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болюваш, А. А. Гармаш та ін. ; за ред. Д. В. Табачника, В. Г. Кременя. – К. : ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2011. – 100 с.

Освітні технології : навч.-метод. посібн. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2004. – 200 с.

Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг / Л.А. Петровская. – М. : Изд. МГУ, 1989. – 216 с.

Полякова Г. А. Педагогіка : навч. посібн. / Г. А. Полякова, Т. А. Борова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 374 с.

Пономаренко В. С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 144 с.

Сидоренко Е. В. Технологии создания тренинга. От замысла к результату / Е. В. Сидоренко. – СПб. : Изд. "Речь", 2007. – 178 с.

Сучасні тренінгові технології навчання ведення бізнесу / навч.- метод. посібн. у 6-ти кн. / А. Ф. Павленко, С. В. Степаненко, А. М. Колот та ін. – К. : КНЕУ, 2003. – 210 с.

Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін: навч. посібн. / Г. О. Ковальчук, Н. Ю. Бутенко, М. В. Артюшина та ін. – К. : КНЕУ, 2006. – 320 с.

Тренінг формування компетенцій з економіки підприємства [текст] : навч. посібн. / М. В. Афанасьєв, І. В. Гонтарєва, Д. О. Тищенко та ін. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 318 с.

Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика / К. Фопель ; пер с нем. – М. : Генезис, 2003. – 272 с.

Economic Strategy and National Security. – Ed. DeSouza P.J. Boulder, 2002. – 145 p.

A National Security Strategy for a New Century. – The White House, December, 1999. – 49 p.

Евдокимова Н. В. Становление понятий "компетентность" и "компетенция" в современной педагогической практике. [Электронный ресурс] / Н. В. Евдокимова / Режим доступа: <http://www.t21.rgups.ru/doc2007/1/07.doc>

Король В. М. Управління самостійною та індивідуальною роботою студентів протягом навчання у ВНЗ. [Электронный ресурс] / В. М. Король / Режим доступа: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N120/N120p098-105.pdf.

Луганцева О. Г. Тренінгові технології навчання у сучасній вищій школі. [Электронный ресурс] / О. Г. Луганцева. Режим доступа: <http://luguniv.edu.ua/?z1=b,2324>.

Про затвердження Національної рамки кваліфікації [Текст] : Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p.

Сайт державного комітету статистики. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Міні-лекція "Характеристика економіки України на сучасному етапі"

Стратегічною метою розвитку України є побудова сильної та сучасної європейської демократичної держави з потужною економікою для забезпечення гідного життя кожного громадянина.

У нашій державі нерозв'язані проблеми накопичувалися десятиріччями. Не підкріплена економічним розвитком "соціалізація" бюджету тільки тимчасово вирішувала завдання покращення добробуту громадян, оскільки вона не базувалася на адекватному збільшенні обсягів виробництва і підвищенні рівня продуктивності праці. При цьому довгий час не проводилися реформи, спрямовані на усунення структурних диспропорцій.

Внаслідок цього в Україні істотно загальмувалися процеси подолання структурних дисбалансів перехідного періоду, технологічної модернізації, поліпшення основних фондів, формування ефективної економічної бази для соціальних перетворень і, як наслідок, Україна залишилася вразливою до кризи 2008 – 2009 років, яка негативно вплинула майже на всі галузі економіки, тисячі компаній і мільйони громадян.

Послідовно проводяться реформи:

державних фінансів;

фінансового сектору;

у напрямі розвитку підприємництва;

енергетики;

житлово-комунального господарства;

у напрямі розвитку транспортної інфраструктури;

у напрямі розвитку сільського господарства;

у напрямі міжнародної економічної інтеграції.

Проведення таких реформ сприяє створенню умов для подальшого стабільного економічного розвитку.

За 2010 – 2011 роки реальний валовий внутрішній продукт України зріс на 9,5 відсотка, подолавши більше половини рівня кризового спаду, за підсумками 2011 року дефіцит сектору загальнодержавного управління становив прогностні 2,7 відсотка валового внутрішнього продукту (порівняно з 4,1 відсотка валового внутрішнього продукту у Євросоні, 9,8 відсотка у Японії та 10,1 відсотка у США), а інфляція знижена до 4,6 відсотка.

За підсумками 2012 року в Україні не допущено зниження валового внутрішнього продукту. Так, за оперативними даними, зростання валового внутрішнього продукту становило 0,2 відсотка за рахунок розширення внутрішнього попиту. Разом із тим темпи розвитку секторів національної економіки все ще є нерівномірними, що посилює вразливість економіки в цілому.

Отже, в умовах зниження попиту на традиційних для вітчизняних товарів зовнішніх ринках, посилення конкуренції за доступ до інвестиційних ресурсів і здійснення протекціоністських заходів окремими державами на-самперед необхідно створити системні довгострокові стимули для активізації розвитку стратегічних галузей вітчизняної промисловості [24].

Міні-лекція

"Прогнозування: сутність, види, призначення прогнозів"

Головною проблемою життєдіяльності будь-якої країни є успішний розвиток національної економіки з одночасною соціальною захищеністю населення.

Прогнозування – це наукове, обґрунтоване системою встановлених причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей виявлення стану та вірогідних шляхів розвитку явищ та процесів.

Прогноз – науково обґрунтоване судження стосовно можливих станів об'єкта в майбутньому, альтернативні шляхи й терміни їх здійснення.

Прогнози можна умовно розділити на три види рис. 1.1.

Застосування прогнозів дозволяє вирішити такі основні завдання:
визначити можливі соціально-економічні цілі, які суспільство може поставити і вирішити протягом прогнозованого періоду;

виявити об'єктивно сформовані тенденції науково-технічного прогресу і його соціально-економічні наслідки;

виявити альтернативи розвитку науки, економіки, техніки, культури, сформулювати і вибрати доцільні шляхи розвитку;

визначити трудові, матеріальні, природні ресурси, якими буде володіти суспільство.

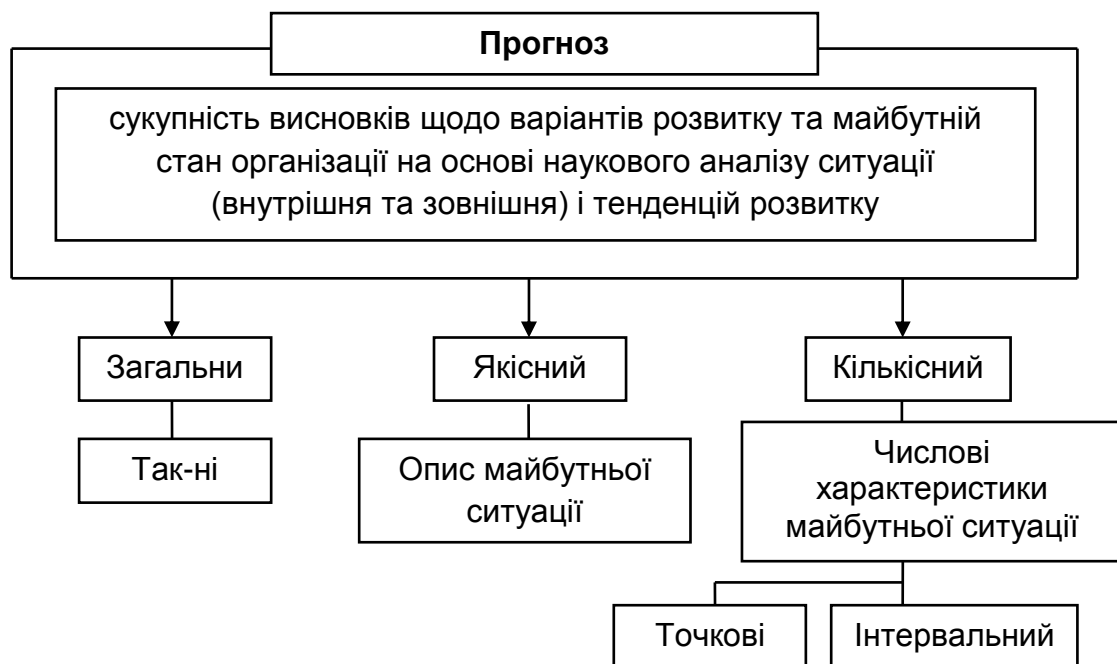

Рис. 1.1 Види прогнозів

Послідовність операцій розробки прогнозу зводиться до таких основних етапів:

1) Передпрогнозна орієнтація (програма дослідження) включає:

а) уточнення завдання на прогноз (масштаб, об'єкт, попередження);

б) формулювання цілей і завдання прогнозу;

в) визначення структури й організації дослідження.

2) Прогнозна ретроспекція – дослідження історії розвитку об'єкта прогнозування з метою одержання їх систематизованого опису.

3) Прогнозний діагноз – дослідження систематизованого опису об'єкта прогнозування з метою виявлення тенденції їх розвитку і вибору (розробки) моделей і методів прогнозування.

4) Прогнозна перспекція – розробка прогнозу за результатами прогностного діагнозу.

5) Верифікація прогнозу – оцінка вірогідності й точності, а також обґрунтованості прогнозу та додаткових даних.

6) Синтез прогнозів – розробка системного прогнозу [14].

Міні-лекція на тему "Моделі прогнозування соціально-економічних об'єктів"

Формування ринкової економіки в Україні ставить перед дослідниками широке коло питань, пов'язаних не тільки з реформуванням економіки, але із рішенням ряду проблем самої економічної науки, розробкою нових парадигм, методів і способів аналізу. Важливе місце серед них займають питання адекватної оцінки й прогнозування соціально-економічного розвитку на макро-, мезо- та макрорівнях.

Соціально-економічне прогнозування – це спосіб наукового передбачення основних напрямів розвитку соціально-економічної системи або її окремих елементів. Найважливіші функції – з'ясування основних шляхів і перспектив еволюції економічної системи, можливих структурних змін у ній, пріоритетних напрямів соціально-економічного прогресу.

У соціально-економічному прогнозуванні широко використовуються різні моделі. Моделювання – це спосіб прогнозування, що передбачає конструювання моделі реального процесу чи явища, які можуть відбутися у майбутньому. Процес моделювання включає попереднє вивчення об'єкта (явища), виділення його характеристик (ознак) та закономірностей розвитку, теоретичне та експериментальне конструювання моделі, порівняння результатів моделювання з фактичними даними про об'єкт, коригування й уточнення моделі.

Економіко-математична модель – система формалізованих співвідношень, які описують основні взаємозв'язки елементів, що утворюють економічну систему.

Моделі соціально-економічного прогнозування класифікуються залежно від критерію оптимізації найкращого чи очікуваного результату. Так, розрізняють економіко-математичні моделі, в яких мінімізуються витрати, і моделі, які забезпечують максимум продукції.

З урахуванням фактора часу моделі можуть бути:

- статичні – коли обмеження в моделі встановлюються для одного певного періоду і при цьому мінімізуються витрати або максимізується результат;
- динамічні – коли обмеження встановлюються для декількох періодів часу за тієї ж мінімізації чи максимізації результату за весь плановий період.

Залежно від номенклатури продукції та сировини розрізняють однопродуктові та багатопродуктові моделі. В однопродуктових моделях встановлюється одне обмеження щодо попиту на продукцію або на кількість сировини чи іншого ресурсу, що використовується на її виготовлення. У багатопродуктових моделях розглядаються два і більше обмеження щодо попиту на продукцію і на споживання матеріальних та інших ресурсів.

Факторні моделі описують залежність рівня і динаміки того чи іншого показника від рівня і динаміки економічних показників-аргументів, що впливають на нього. Найпростішими видами факторних моделей є однофакторні, в яких фактором є часовий параметр. Багатофакторні моделі лінійного, нелінійного типу дозволяють одночасно враховувати вплив декількох факторів на рівень і динаміку прогнозованого показника.

Структурні моделі описують співвідношення, зв'язки між окремими елементами, що утворюють єдине ціле. Це моделі структурно-балансового типу, які мають матричну форму і застосовуються для аналізу і прогнозування міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків. Найбільш поширеною формою структурно-балансової моделі є міжгалузевий баланс виробництва і розподілу продукції.

Економіко-математичні моделі широко застосовуються при складанні економічних прогнозів на макроекономічному рівні. До таких моделей насамперед відносяться одно- та багатофакторні моделі економічного зростання, моделі розподілу національного доходу, структурні, міжгалузеві, галузеві, руху інвестиційних ресурсів, рівня життя і структури споживання, модель зростаючої економіки тощо.

Економіко-математичне моделювання соціально-економічних процесів здійснюється з використанням економетрії, яка забезпечує ряд переваг:

кількісно виражає економічні зв'язки між багатьма перемінними, які впливають на економіку (доходом, грошовим обігом, державними витратами, зовнішньою торгівлею тощо);

забезпечують стабільність і гнучкість у пристосуванні до перемінних умов завдяки однозначній оцінці змінних.

Анкета зворотного зв'язку

Прізвище, ім'я _____

Назва тренінгу _____

Шановні студенти!!!

Ваша думка про минулий тренінг дуже важлива. Ваші відгуки допоможуть зробити нашу спільну роботу ще більш ефективною. Будь ласка, поставте свої оцінки, відзначивши їх на шкалі від 0 до 10:

1. Мій настрій до тренінгу _____

2. Мій настрій після тренінгу _____

3. Наскільки мені все було ясно й зрозуміло _____

4. Наскільки мені було цікаво _____

5. Наскільки потрібний і корисний для мене запропонований _____

6. Наскільки комфортним для мене був темп занять _____

7. Як багато я одержав від групи _____

8. Наскільки важливої для вас була тема тренінгу _____

9. Чи Зможете ви застосувати отримані знання на практиці _____

10. Наскільки послідовно й логічно був викладений матеріал _____

11. Наскільки комфортно ви себе почували під час проведення тренінгу _____

12. Наскільки ви задоволені роботою тренера _____

Дата _____

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис кваліфікаційного рівня "бакалавр"	4
2. Програма тренінгу	7
2.1. План-структура тренінгу з розподілом етапів, часу, визначенням теми, переліком вправ, завдань, технологій і дидактичним забезпеченням	7
2.2. Опис вправ, завдань, роздавального матеріалу	22
3. Організаційно-методичне забезпечення якості тренінгової діяльності....	36
3.1. Підготовчий етап тренінгової діяльності	36
3.2. Самостійна робота студентів	36
3.3. Система контролю та оцінювання результатів тренінгу, успішності навчання студентів	39
4. Методичні рекомендації учасникам тренінгової діяльності	43
4.1. Методичні рекомендації викладачу-тренеру	43
4.2. Методичні рекомендації студентам-учасникам	43
Висновки	44
Використана література	45
Додатки	47

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні рекомендації
до проведення тренінгу
**"АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ"**

для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання

Укладачі: **Мащенко** Марина Анатоліївна
Ревуцька Олена Євгенівна

Відповідальний за випуск **Попов О. Є.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2014 р. Поз. № 213.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 4,38. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*